

Natália Milanová, Mgr.
ministerka kultúry
Ministerstvo kultúry SR,
Námestie SNP 33, 813 31 Bratislava

Bratislava, 8.3.2021

**Výzva mimovládnych neziskových organizácií profesionálne pôsobiacich
v oblasti nezriadovanej kultúry v rámci Bratislavského kraja
k Plánu obnovy a Operačnému programu Slovensko 21-27**

Bratislavský kraj ako metropolitná oblasť, na rozdiel od iných krajov SR, je charakteristický tým, že na jeho území operujú desiatky mimovládnych neziskových organizácií, ktoré pôsobia profesionálne v oblasti živej kultúry a umenia. V súhrne sa tento typ kultúrnych aktérov podstatnou mierou podieľa na celkovej kultúrnej ponuke pre obyvateľky a obyvateľov kraja, rovnako ako aj pre jeho návštevníkov a návštevníčky.

V rámci politického cieľa č.5 Partnerskej dohody, ktorým je priblížiť Európu k občanom podporovaním udržateľného a integrovaného rozvoja mestských a vidieckych oblastí a miestnych iniciatív je potrebné zdôrazniť, že v návrhu dokumentu sa popri smerovaní podpory na obnovu a zachovanie významných zložiek kultúrneho dedičstva uvádza, že **súčasťou podpory mal byť aj rozvoj regionálnej kultúry a jej zapojenia do širšieho ekonomického rámca.**

V tejto súvislosti je dôležité zamerať sa na identifikáciu relevantných problémov, ktoré bránia profesionálnym kultúrnym aktérom v regióne zapojiť sa do širšieho ekonomického rámca a to napriek tomu, že mnohí z nich sú dlhodobo ukotvení na kultúrnej mape prostredníctvom uznania publika i kritiky.

Je to predovšetkým nedostatok disponibilných zdrojov potrebných na udržanie a rozvoj vlastných inštitucionálnych a technických kapacít. V dôsledku dlhodobého nedostatku tohto typu zdrojov čelí drvivá väčšina profesionálnych kultúrnych subjektov z prostredia občianskej spoločnosti deficitom v podobe chýbajúcich priestorov na vlastné pôsobenie, resp. pôsobeniu v nevhodných priestoroch, zastaranej technickej infraštruktúre a nedostatočnému technologickému vybaveniu, nízko plateným pracovným pozíciám, či personálnej poddimenzovanosti v oblasti kapacít potrebných na riadenie kvalitatívneho rozvoja a udržateľnosti týchto organizácií.

Dôsledkom týchto problémov čelia nielen etablovaní kultúrni aktéri. Ich neriešenie ohrozuje aj nastupujúcu generáciu talentovaných tvorkýň a tvorcov, ktorí z dôvodu nemožnosti uplatnenia sa v slovenskom prostredí často volia odchod do zahraničia, kde nájdu pre vlastnú realizáciu omnoho vhodnejšie podmienky.

Aktuálna kríza súvisiaca s pandémiou ochorenia Covid-19 tento typ problémov nezriadovanej kultúry nielen výrazne obnažila, ale dokonca prehĺbila. Napokon, sektor kultúry a kreatívneho priemyslu patrí medzi odvetvia najviac postihnuté dopadmi súčasnej krízy. Nie je preto náhoda, že Európsky parlament ešte na jeseň 2020 vyzval vlády členských krajín EÚ, aby vo svojich plánoch obnovy alokovali minimálne 2% prostriedkov na investície do tohto segmentu.

Preto navrhujeme, aby sa súčasťou podpory tak z Plánu obnovy, ako i z Operačného programu Slovensko na roky 2021 – 2027, v rámci cieľa Európa bližšie k občanom, alebo z nástroja REACT EÚ stali nasledovné oblasti a aktivity:

Názov opatrenia: Podpora aktérov pôsobiacich v oblasti kultúry, umenia, kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP)

Podpora rozvoja a odolnosti nekomerčnej nezriadovanej kultúrnej scény a KKP

Typy aktivít:

- Podpora inštitucionálneho rozvoja MNO (mimovládnych neziskových organizácií) pôsobiacich na nekomerčnej báze v oblasti kultúry a umenia prostredníctvom podpory prípravy komplexných strategických plánov rozvoja organizácií, fundraisingových plánov, plánov na rozvoj publika, marketingových plánov, podnikateľských plánov a pod.
- Podpora udržateľných ľudských kapacít vrátane vytvárania nových pracovných miest
- Podpora investícií do rozvoja technickej a technologickej infraštruktúry organizácií
- Podpora investícií do obnovy technickej a technologickej infraštruktúry s cieľom znižovania environmentálnych dopadov prevádzky
- Podpora investícií do technológií a technického vybavenia aj do kultúrnych priestorov, ktoré majú užívatelia zo scény v dlhodobom prenájme
- Strategická podpora profesionálnych subjektov pôsobiacich v rôznych odvetviach kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP)
- Podpora horizontálnych (aj cezhraničných) a spoluprac a tiež spoločných projektov zriaďovaných a nezriaďovaných subjektov
- Podpora aktivít v oblasti ochrany, tvorivej interpretácie a aktualizácie kultúrneho dedičstva, ako aj vzdelávania v tejto oblasti

Forma realizácie opatrenia

Dopytovo orientované výzvy na úrovni kraja prostredníctvom:

- **Dotačné schémy na podporu kultúry samosprávneho kraja a hl. mesta** - za presne stanovených podmienok a po predchádzajúcej konzultácii s relevantnými aktérmi z prostredia kultúry preniesť časť prostriedkov z Plánu obnovy, Operačného programu Slovensko 2021-2027, resp. z nástroja REACT EU na samosprávny kraj (BRDS) a Hlavné mesto SR Bratislavu (Nadácia mesta Bratislavy), a z nich prostr. špecifických dopytovo orientovaných výziev umožniť uchádzačom získať podporu na inštitucionálny rozvoj MNO pôsobiacich v oblasti kultúry a umenia (podpora prípravy komplexných strategických plánov rozvoja organizácií, fundraisingových plánov, plánov na rozvoj publika, marketingových plánov a pod., ďalej na podporu rozvoja udržateľných ľudských kapacít a investícií do technických kapacít organizácií.
- Navrhovaný spôsob je použiteľný aj v iných krajoch alebo mestách, ktoré majú zabehnuté obdobné dotačné schémy.

Dopytovo orientované výzvy na národnej úrovni prostredníctvom:

- **verejnoprávne fondy FPU, AVF a KULT MINOR** – z Operačného programu Slovensko 2021-2027, resp. z prostriedkov REACT EU signifikantne navýšiť podporné rozpočty verejnoprávnych fondov a prostr. špecifických dopytovo orientovaných výziev umožniť uchádzačom získať podporu na inštitucionálny rozvoj MNO pôsobiacich v oblasti kultúry a umenia, ďalej podporu aktérov z prostredia MNO prostr. rozšírenia rozsahu podporovaných foriem kultúry a umenia, zavedenia nových foriem podpory, zvýšenia celkovej pridelennej sumy pre projekt aj podpory väčšieho počtu žiadateľov.
- Príkladom pre takéto riešenie môže byť úspešná sprostredkovateľská rola viacerých slovenských nadácií pri rozdeľovaní podpory z finančnej pomoci Islandu, Lichtenštajnska a Nórska, s tým, že v prípade zdrojov EÚ by túto rolu prevzali verejnoprávne podporné fondy, resp. podporné mechanizmy miestnej a regionálnej samosprávy.
- Z hľadiska dosiahnuteľnosti takéhoto typu podpory je rovnako dôležité zabezpečiť, aby boli tieto zdroje vyňaté zo schémy štátnej pomoci, rovnako ako je tomu pri podpore nekomerčnej kultúry v iných členských krajinách EÚ.

Cieľové skupiny

- verejnosť
- MNO (občianske združenia, neziskové organizácie, nadácie a iné) pôsobiace v oblasti živej kultúry, umenia a ochrany kultúrneho dedičstva
- podnikateľské subjekty (SZČO, s.r.o. a iné) pôsobiace v odvetviach KKP

Oprávnení prijímatelia

- BSK a Hlavné mesto SR - Bratislava, prípadne ďalšie samosprávy
- Verejnoprávne podporné fondy – Fond na podporu umenia, Audiovizuálny fond a Fond na podporu národnostných menšín
- Prostredníctvom vyššie uvedených prijímateľov (následne sprostredkovateľov) budú prijímateľmi podpory: MNO pôsobiace v oblasti kultúry a umenia, podnikateľské subjekty pôsobiace v odvetviach KKP, rovnako SZČO pôsobiace v oblasti kultúry, umenia a KKP

Informácie o absorpčnej kapacite opatrenia:

1. Odhad počtu prijímateľov

- Predpokladaný počet prijímateľov – cca 60 MNO a podnikateľských subjektov prostr. BRDS a Nadácie mesta Bratislava (bratislavský kraj)
- Predpokladaný počet prijímateľov – cca 120 subjektov pôsobiacich v nezriadovanej kultúre prostredníctvom verejnoprávnych podporných fondov (celoslovenské meradlo)

2. Odhad priemernej výšky jedného grantu

- cca 70 000 EUR z BRDS, resp. Nadácie mesta Bratislava
- Priemerná výška grantu cca 200 000 EUR z verejnoprávnych podporných fondov

Celková odhadnutá alokácia na podporu: 28-36 miliónov EUR

Záverom by sme radi konštatovali, že nedisponujeme expertízou na nastavovanie spôsobu čerpania fondov EÚ. Vychádzame však z európskeho charakteru a zámeru nástroja Plánu obnovy, rovnako z cieľa *Európa bližšie k občanom* ako súčasť nového Operačného programu a očakávame, že Ministerstvo kultúry SR a ďalšie ústredné orgány verejnej správy, rovnako ako Úrad Bratislavského samosprávneho kraja budú tými subjektmi, ktoré vzhľadom na proklamovaný partnerský princíp vyjdú v ústrety relevantným potrebám kultúrnej scény a nájdu adekvátny a efektívny spôsob, ako tieto potreby v zmysle predloženej požiadavky uspokojovať.

Na vedomie:

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
Rada Partnerstva Bratislavského kraja
Bratislavský samosprávny kraj – Odbor implementácie operačných programov
Ministerstvo financií SR
Fond na podporu umenia
Audiovizuálny fond
Bratislavský samosprávny kraj – BRDS
Nadácia mesta Bratislava

Signatári:

Boris Meluš, Nadácia Cvernovka
Ľubomír Burgr, A4, divadlo SkRAT
Eva Križková, Človek v ohrození (MFDF Jeden svet)
Slávo Krekovič, Atrakt Art, o.z.
Waldemar Švábenský, grafický dizajnér a fotograf
Viki Janoušková, Akadémia divadelných tvorcov
Miroslav Hargaš, Forum Absurdum
Jozef Vlč, Debris Company
Zuzana Mrvová, VŠMU
Martin Piaček, VŠVU
Judit Angel, tranzit.sk
Peter Maťo, Komora tanečných umelcov Slovenska
Juraj Nvota, VŠMU
Miroslava Kovářová, VŠMU, festival Bratislava v pohybe
Ján Haruštiak, DIVADLO POD BALKÓNOM a Harry Teater
Ľubica Hustá, Aparát, Bratislava Design Week
Beáta Seberíniová, Anténa - sieť pre nezávislú kultúru
Daniel Vadas, T3 - kultúrny prostriedok
Jana Schäfferová, T3 - kultúrny prostriedok
Andrej Jaroš, Flatgallery / MLADÉ UMENIE, o.z.
Jakub Nvota, Klub nezávislých divadiel
Juraj Hrčka, Konzervatórium v Bratislave
Jakub Abrahám, Činoherný klub
Petra Fornayová, Asociácia súčasného tanca, festival Nu Dance Fest

Andrej Kuruc, Nomantinals
Zuzana Buchlovičová, OZ MÚZA TEATRO, OZ KUMŠT TEATRO
Eva Vozárová, ooo o.z.
Fero Király, ooo o.z.
Michal Legiň, Divadlo na hojdačke, o.z.
Sandra Polovková, Post Bellum
Janka Zednikovičová, Letné shakespearovské slávnosti
Martin Žák - Divadlo Agape
Paula Poštolková, Nadácia Cvernovka
Jakub Branický, TICHŤO a spol.
Marián Amsler, Divadlo DPM, VŠMU
Matej Feldbauer, PRAKTIKÁBEL
Jana Tereková, bees-R
Pavol Kráľ, za 26 združení Slovenskej výtvarnej únie
Pavol Kráľ, za Slovenskú koalíciu pre kultúrnu diverzitu
Júlia Kozáková, Čalado medzipriestor o.z.
Jakub Matejčík, Šerosvit o.z.
Dušan Martinčok, Zrejme, o.z.
Pavol Viecha, VŠMU
Martin Brix, Čerstvé Ovocie, n.o.
Ľudovít Nápoký, A4 - Asociácia združení pre súčasnú kultúru, o.z.
Martina Lukáč Jakubcová, Stopy snov, o.z.
Peter Brezňan, Novotvar, o.z.
Soňa Kúdeľová, oz CHAOSMOS
Jaroslav Viňarský, SKOK! o.z.
Monika Haasová, Festival DIVNÉ VEČI, HAASART o.z., divadlo Trio Olga
Barbora Janáková, mimoOs o.z.
Andrej Štepita, Tanečno o.z.
Lukáš Bobalik T-O-K
Juraj Korec, PlaST, Skrzprst, o.z.
Tanec/Osobnosť/Kontext o.z.
Ján Sklenár, KC Modra
Miriam Horňáková, szčo
Tomáš Kubiš, Divadlo bez domova
Katarína Brestovanská, Nový Priestor o.z.
Ida Želinská, TOTO! - kultúrne ihrisko
Šimon Ferstl, Divadlo Petra Mankoveckého
Katarína Aulitisová, VŠMU, Divadlo PIKI
Katarína Figula, Asociácia Bratislava v pohybe
Petra Balíková, tranzit.sk
Martin Zaiček, Archimera, občianske združenie
Matej Sotník, Film Expanded, Kapitál
Tomáš Hučko, OZ KPTL, Kapitál
František Malík - BRAK - Bratislavský knižný festival
Nikola Tokárová - literarnyklub.sk
Peter Šulej – Vlna, o.z.
Gejza Dezorz, Dezorzovo lútkové divadlo, VŠMU
Patrik Krebs, Divadlo bez domova, občianske združenie

Koloman Kertész Bagala, vydavateľ

Zuzana Mišáková, Mestské divadlo Trenčín, o.z.

Michaela Kučová, organizátorka a publicistka

Lýdia Pribišová, časopis Flash Art Czech and Slovak Edition; Slovenská sekcia AICA

Ivo Dobrovodský, Projekt Batyskaf

Peter Liška, grafický dizajnér, Cena Oskára Čepana

Šymon Kliman, Nadácia Cvernovka

Bohdan Smieška, Local Act